

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΛΥΚΕΙΟΥ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (07/06/2019)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Ο συγγραφέας στο απόσπασμα καταγράφει τις θεμελιώδεις αρχές που διαμορφώνουν το δημοκρατικό πολίτευμα. Με αφορμή την αμφισβήτηση των δημοκρατικών διαδικασιών από τους νέους, καταγράφει τις ιδεολογικές διαμάχες που διαμόρφωσαν το θεσμικό/αξιακό πλαίσιο της δημοκρατίας. Πρώτα αναφέρει την αξία της ανεκτικότητας σε αντιπαράθεση προς τη βία και τον φανατισμό. Έπειτα προβάλλει την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών, πολιτών και πολιτευομένων, ως προϋπόθεση μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Καθοριστικής σημασίας ιδανικό για την ανανέωση της κοινωνίας αποτελεί και η ελεύθερη διακίνηση των ιδεών. Τέλος, για να καταστεί η δημοκρατία τρόπος ζωής απαιτείται η συνένωση των πολιτών σε ένα κοινό μέλλον. Αναγνωρίζοντας, επομένως, αυτό ως αρχή εξασφαλίζεται η μακροβιότητα της Δημοκρατίας.

B1.

- α. Σωστό
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

B2.

α)

1. “Ποτέ μου.....χωρίς αιματοχυσίες” (3^η §)
2. “Στο έργο του Φιλοσοφία..... << απέραντο σφαγείο>>”.(5^η §)

β)

1. Στην 1^η περίπτωση η αναφορά στον Καρλ Πόπερ και τη διδαχή του πραγματοποιείται για να αποδειχθεί πως η χρήση της βίας δεν χαρακτηρίζει μια δημοκρατία. Το περιεχόμενο της διδαχής του Πόπερ βρίσκεται σε άμεση νοηματική συνάφεια με το συλλογισμό - επιχείρημα του συγγραφέα, ενδυναμώνοντας την ισχύ του.
2. Στη 2^η περίπτωση μεταχειριζόμενος την αξιοπιστία και το κύρος του Χέγκελ επιδιώκει την εμπεριστατωμένη τεκμηρίωση της θέσης του ότι η ανθρώπινη ιστορία είναι γεμάτη από συγκρούσεις και βία κάτι που πρέπει να αποφευχθεί αν θέλουμε να εδραιώσουμε τη Δημοκρατία.

B3.

- α) 1. παραίνεση, κήρυγμα
2. κοροϊδίας, αποδοκιμασίας
3. συνύπαρξης
4. αντιπαρατίθεται, αντιμάχεται

β)

1. Ο Χέγκελ χαρακτήρισε την ιστορία ως συνεχείς περιόδους πολέμου και βίας/ αιματοχυσίας.
2. Η μικρή φλόγα της λογικής που καθοδηγεί τις αποφάσεις και τις ενέργειές μας .

B4.

α)

1. Χρήση υποτακτικού λόγου:

3^η § : “Οι τυπικοί κανόνες της δημοκρατίας ..... χωρίς τη χρήση της βίας”.

6^η § : “Η αναγνώριση αυτού του γεγονότος..... που φωτίζει την πορεία μας.”

2.Χρήση αλληλέλληλων ερωτήσεων :

1^η§: “Αφού η δημοκρατία ..... «ενεργούς πολίτες», “Για να έχουμε ενεργούς πολίτες.....και ιδανικά;” “Πώς όμως .....κανόνες;”, “Θέλετε να δοκιμάσουμε .....απαριθμήσουμε;”

5^η§ : “Μπορούμε να τον διαψεύσουμε;”

β) Η χρήση της παρένθεσης αποσκοπεί στην παράθεση συμπληρωματικού, διευκρινιστικού σχολίου.

γ)

- Ενεργητική σύνταξη
- Η διαμόρφωση και η εξάπλωση ειρηνικών επαναστάσεων επιτρέπεται μόνο από τη δημοκρατία.

Γ.

ΤΙΤΛΟΣ: << Η Ενεργός Πολιτότητα : μια αναγκαιότητα της εποχής>>

Ενδεικτικός πρόλογος

Η αποχή που σημειώθηκε στις πρόσφατες αυτοδιοικητικές εκλογές αποκαλύπτει το μέγεθος του αλλοτριωτικού για τη δημοκρατία φαινομένου της αδράνειας των πολιτών. Ωστόσο, η υπεύθυνη και καθολική συμμετοχή των πολιτών στα κοινά αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση και ενδυνάμωση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Προκύπτει, επομένως, επιτακτική η ανάγκη επισήμανσης της έμπρακτης εκδήλωσης δημοκρατικότητας των πολιτών στην καθημερινότητά τους και διερεύνησης του ρόλου του σχολείου στη διαμόρφωση δημοκρατικού ήθους.

- Ανάπτυξη α' ζητουμένου:

Ο ενεργός και υπεύθυνος πολίτης, είναι ενημερωμένος, ξέρει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, εκφράζει την άποψή του και συμμετέχει ενεργά στην κοινωνία.

Διαθέτει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα είναι αυτός που :

- **Διεκδικεί τα δικαιώματά του**, τη διατήρηση της ελευθερίας του, το δικαίωμα στην εργασία, την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση του πολιτισμού, την αξιοκρατία, τη δημιουργία υποδομών στη γειτονιά.
- **Παρατηρεί τα κακώς κείμενα** στην κοινωνία και σε συνεργασία με τους συμπολίτες του παρεμβαίνει, όταν διαπιστώνει παρανομίες.
- **Τηρεί τους νόμους.**
- **Είναι υπεύθυνος απέναντι στον εαυτό του** : φροντίζει για την υγεία και την ευεξία του, την προσωπική του ευημερία και ανάπτυξη.
- **Ενημερώνεται για τα κοινά** : αναζητά πληροφορίες, φιλτράρει την είδηση, διαμορφώνει κριτική σκέψη και παίρνει θέση.
- **Προστατεύει το περιβάλλον** : ενδιαφέρεται για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, υιοθετεί πρακτικές που ενισχύουν το πράσινο και την εξοικονόμηση ενέργειας.
- **Διεκδικεί τα δικαιώματά του στον Δημόσιο χώρο** : επιδιώκει τη δημόσια έκφραση και διεκδίκηση των δικαιωμάτων του, τη δημιουργία υποδομών στη γειτονιά του και στη χώρα του, αλλά και την προστασία της πολιτιστικής της κληρονομιάς.
- **Σέβεται τη διαφορετικότητα** : σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, βοηθά τους συμπολίτες του, τηρεί τους κανόνες που θεσπίζονται για τη διευκόλυνσή τους και είναι καλοπροαίρετος απέναντι στους μετανάστες της πόλης, διεκδικώντας την κοινωνική ένταξή τους.
- **Ενεργεί** : παρατηρεί τι συμβαίνει στην κοινωνία και παρεμβαίνει σε συνεργασία με συμπολίτες του, όταν διαπιστώνει παρανομίες δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων.

-Ανάπτυξη β' ζητουμένου

Το σχολείο αντιμετωπίζει την πρόκληση να διαμορφώσει ενεργούς και ικανούς μελλοντικούς πολίτες, ώστε να αναλάβουν δυναμική δράση στη βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους. Προς αυτήν την κατεύθυνση είναι απαραίτητο να :

- **Καλλιεργήσει την κριτική σκέψη**, που καθιστά το άτομο ικανό να αντιλαμβάνεται την περιπλοκότητα των προβλημάτων, να συνεξετάζει όλες τις παραμέτρους μιας κατάστασης, να αναλύει λογικά και να επεξεργάζεται τις πληροφορίες με στόχο, εν τέλει, να κρίνει και να δρα λελογισμένα.
- **Εμφυσήσει στους μαθητές τις ηθικές και κοινωνικές αξίες** που συνιστούν την απαραίτητη προϋπόθεση για εύρυθμη ατομική και κοινωνική πρόοδο.
- Ως βασικός φορέας κοινωνικοποίησης το σχολείο μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη της δημοκρατικής συνείδησης των μαθητών κυρίως με την παροχή γνώσης και την ανάπτυξη της **κριτικής σκέψης**, ώστε να καθίσταται το άτομο ικανό να αντιδρά στις προσπάθειες αναβίωσης εθνικιστικών κινημάτων ή επικράτησης ανελεύθερων καθεστώτων.
- Χρέος του σχολείου είναι να μεριμνά για την πνευματική ανέλιξη και την **ηθική τελείωση** των παιδιών μέσω της εμφύσησης των κοινωνικών αξιών, των ηθικών αρχών και των ανθρωπιστικών ιδανικών.

- Η εκπαίδευση οφείλει να βοηθήσει τους νέους να καλλιεργήσουν την **αυτοπεποίθησή** τους, ώστε να αναπτύξουν αυτενέργεια, που αποτρέπει την επικράτηση μεσοιανικών αντιλήψεων. Με τον τρόπο αυτόν καθίσταται δυνατή η διεκδίκηση των δικαιωμάτων και της ελευθερίας αλλά και ο αγώνας για βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Με μέσο τον **διάλογο** θα ασκήσει τους μαθητές στις δημοκρατικές διαδικασίες, στον σεβασμό της πολυφωνίας και στην ανεκτικότητα.
- Απαραίτητη είναι η **υπόδειξη των κινδύνων** που εγκυμονεί ο στείρος ανταγωνισμός, η παραβίαση των νόμων, ο υπερκαταναλωτισμός και η στείρα τεχνοκρατική αντίληψη. Από την άλλη μεριά οφείλει να καταδείξει την **άξια** της ορθής και πολυπρισματικής **ενημέρωσης** για τη διαμόρφωση ώριμης κοινωνικοπολιτικής άποψης.

Δράσεις :

- εξοικείωση στον διάλογο. Μάθημα στην τάξη με διαλογική μορφή και όχι στείρος μονόλογος. Συστηματική και μεθοδική εκμάθηση της γλώσσας ⇒ ορθή διατύπωση σκέψεων. Έκθεση – Λογοτεχνία ⇒ κατάλληλα ερεθίσματα στο παιδί, να κρίνει, να σχολιάζει, να απορρίπτει, να υπερασπίζεται απόψεις. Ο εκπαιδευτικός να ζητά από τους μαθητές να παρουσιάζουν επιχειρηματολογία και να αιτιολογούν τις θέσεις τους.
- προώθηση ανθρωπιστικών αξιών μέσω αναβάθμισης και εμπλουτισμού της διδασκαλίας των ανθρωπιστικών μαθημάτων με βιωματικές – διαδραστικές μεθόδους.
- εθελοντισμός
- ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες και παρουσίαση εργασιών στην τάξη.
- αναβάθμιση του θεσμού των μαθητικών κοινοτήτων.
- εξισορρόπηση τεχνοκρατικής – ανθρωπιστικής αγωγής.
- καταπολέμηση πολυμάθειας, εγκυκλοπαιδισμού στείρας αποστήθισης.
- παραχώρηση της δυνατότητας ανάληψης πρωτοβουλιών και συνεργασίας ⇒ υπευθυνότητα.
- επικράτηση κλίματος ισότητας, εμπιστοσύνης, ειλικρίνειας, ελευθερίας, σεβασμού.

Ενδεικτικός Επίλογος

Επιλογικά προκύπτει πως η ενεργός πολιτότητα αποτελεί μια διαρκή προσπάθεια, ένα διαρκή αγώνα του πολίτη να πραγματώνει τη δημοκρατία στην καθημερινότητα του. Αποτελεί, λοιπόν, ατομική ευθύνη, αλλά και μέριμνα της πολιτείας, η εδραίωση της δημοκρατίας αναγνωρίζοντας τον ζωτικής σημασίας ρόλο της παιδείας ως αυτόν που διαπλάθει δημοκρατικές συνειδήσεις.